

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
Του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΧΡΗΣΗΣ ΛΕΞΙΚΟΥ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΔΥΣΛΕΞΙΑ
STRATEGIES OF DICTIONARY USE BY PEOPLE WITH DYSLEXIA

της

Τσοκαρή Ανθούλας

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τ.Ε.Φ – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της
ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

1^η Επιβλέπουσα: Ζωή Γαβριηλίδου, Καθηγήτρια Τ.Ε.Φ.- Δ.Π.Θ.

2^{ος} Επιβλέπων: Ονοματεπώνυμο, Βαθμίδα, Ίδρυμα

3^{ος} Επιβλέπων: Ονοματεπώνυμο, Βαθμίδα, Ίδρυμα

Κομοτηνή

2020

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα έρευνα έχει στόχο τη διερεύνηση των στρατηγικών χρήσης λεξικού των ατόμων με δυσλεξία και τη σύγκριση τους με τα άτομα τυπικής ανάπτυξης. Αρχικά παρουσιάζεται η μέχρι τώρα βιβλιογραφία, η οποία αποτέλεσε και τη βάση της έρευνας. Σε αυτήν αναλύεται η χρήση του λεξικού, οι στρατηγικές χρήσης του, καθώς και η χρήση λεξικού των ατόμων με μαθησιακές δυσκολίες. Ιδιαίτερως, αναλύονται τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα άτομα με δυσλεξία, οι διαφορές τους με τα άτομα τυπικής ανάπτυξης, καθώς και οι διαφορές τους με άτομα άλλων μαθησιακών δυσκολιών. Στην συνέχεια παρατίθεται το εμπειρικό κομμάτι της εργασίας. Στην έρευνα συμμετείχαν 45 άτομα (28 τυπικής ανάπτυξης και 18 με δυσλεξία) από 16- 24 ετών, και για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το έγκυρο και αξιόπιστο εργαλείο SIDU. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι νέοι χρησιμοποιούν λεξικό και κυρίως ηλεκτρονικό ή συνδυασμό ηλεκτρονικού και έντυπου. Ακόμα, παρατηρήθηκε ότι τα άτομα τυπικής ανάπτυξης χρησιμοποιούν στρατηγικές χρήσης λεξικού σε στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερο βαθμό από τα άτομα με δυσλεξία. Συγκεκριμένα, το δείγμα τυπικού πληθυσμού χρησιμοποιεί σε μέτριο βαθμό στρατηγικές, ενώ τα άτομα με δυσλεξία σε χαμηλό βαθμό. Τέλος, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, η πιο χρησιμοποιούμενη κατηγορία στρατηγικών χρήσης λεξικού, τόσο του τυπικού δείγματος όσο και των ατόμων με δυσλεξία είναι η αυτή των Στρατηγικών Αναζήτησης, ενώ ακολουθεί εκείνη των Στρατηγικών Επιλογής Λεξικού.

Λέξεις- κλειδιά: δεξιότητες αναφοράς, χρήση λεξικού, στρατηγικές χρήσης λεξικού, δυσλεξία, μαθησιακές δυσκολίες, SIDU

Βιβλιογραφία

- Αγγελάκος, Κ., Κατσαρού, Ε., & Μαγγανά, Α. (2006). *Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- Αντωνίου, Ο. (2011). *Το λεξικό ως διδακτικό βοήθημα: η περίπτωση του Compact εικονογραφημένου λεξικού των εκδόσεων Καύκας*. Μεταπτυχιακή διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη, Ελλάδα.
- Bejoint, H. (1981). The Foreign Student's Use of Monolingual English Dictionaries: A Study of Language Needs and Reference Skills. *Applied Linguistics*, 11(3), 207–222. <https://doi.org/10.1093/applin/11.3.207>
- British Dyslexia Association. (2010). *What is dyslexia?* British Dyslexia Association. Ανακτήθηκε στις 5 Μαρτίου 2020 από <https://www.bdadyslexia.org.uk/dyslexia/about-dyslexia/what-is-dyslexia>
- Brunswick, N., McDougall, S., & De Mornay Davies, P. (2010). *Reading and dyslexia in different orthographies*. Psychology Press.
- Chadjipapa, E., & Papadopoulou, L. (2016). Investigating Greek student's dictionary use strategies. *Selected Papers of the 21st International Symposium on Theoretical and Applied Linguistics (ISTAL 21)*, 516-526. Democritus University of Thrace. Ανακτήθηκε στις 14 Μαρτίου 2020 από <https://ejournals.lib.auth.gr/thal/article/view/5252>
- Ευθυμίου, Α. (2013). *Η διδασκαλία του λεξιλογίου στο δημοτικό σχολείο. Θεωρία και εφαρμογές*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

- Ευθυμίου, Α., Δήμος, Η., Μητσιάκη, Μ., & Αντύπα, Ι. (2007). *Εικονογραφημένο λεξικό Α΄, Β΄, Γ΄ δημοτικού. Το πρώτο μου λεξικό*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- European Dyslexic Association (2020). *About dyslexia*. European Dyslexic Association. Ανακτήθηκε στις 5 Μαρτίου 2020 από <https://www.eda-info.eu/what-is-dyslexia/index.html>
- Gavriilidou, Z. (2018). An explicit and integrated intervention programme for training paper dictionary use in Greek primary school pupils. Στο *Lexicography in global contexts book of abstracts*. Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Gavriilidou, Z. (2014). Users' Abilities and Performance in Dictionary Look Up. *Democritus University of Thrace*. <https://doi.org/10.2478/9788376560885.p13>
- Gavriilidou, Z. (2013). Development and validation of the Strategy Inventory for Dictionary Use (S.I.D.U.). *International Journal of Lexicography*, 26(2), 135–153. <https://doi.org/10.1093/ijl/ect007>
- Γαβριηλίδου, Ζ. (2002). *Η διερεύνηση των λόγων χρήσης λεξικού ως προϋπόθεση για τη διδασκαλία στρατηγικής χρήσης του λεξικού στην τάξη*. Στο Π. Καμπάκη (Επιμ.), *Η διδασκαλία της νέας ελληνικής ως μητρικής γλώσσας*, σσ. 45-60. Κομοτηνή.
- Gavriilidou, Z., Mavrommatidou, S., & Mitits, L. (2017). Standardization of an online tool for tracing electronic dictionary users' strategies. *Democritus University of Thrace*.
- Γαβριηλίδου, Ζ., Σφυρόερα, Μ., & Μπεζέ, Λ. (2006). *Ταξίδι στον κόσμο της γλώσσας. Βιβλίο Γλώσσας Β΄ Δημοτικού, Βιβλίο Μαθητή*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.

Γαβριηλίδου, Μ., Εμμανουηλίδης, Π., & Πετρίδου- Εμμανουηλίδου, Έ. (2006). *Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.

Γαβριηλίδου, Μ., Λαμπροπούλου, Π., & Αγγελάκος, Κ. (2007). *Ερμηνευτικό Λεξικό της Νέας Ελληνικής Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.

Γιαννόγλου, Σ. (2019). *Στρατηγικές εκμάθησης ατόμων με δυσλεξία που μαθαίνουν την Αγγλική ως ξένη γλώσσα*. Μεταπτυχιακή διατριβή, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Αθήνα, Ελλάδα.

Grigorenko, E., Wood, F., Meyer, M., Hart, L., Speed, W., Shuster, A., & Pauls, D. (1997). Susceptibility loci for distinct components of developmental dyslexia on chromosomes 6 and 15. *American journal of human genetics*, 60(1), 27–39.

Grinstead, W. J. (1915). An experiment in the learning of foreign words. *Journal of Educational Psychology*, 6(4), 242–245. <https://doi.org/10.1037/h0071403>

Hartmann, R. (2000). European Dictionary Culture. The Exeter Case Study of Dictionary Use among University Students, against the Wider Context of the Reports and Recommendations of the Thematic Network Project in the Area of Languages (1996-1999). Στο C. R. Ulrich Heid Stefan Evert, Egbert Lehmann (Επιμ.), *Proceedings of the 9th EURALEX International Congress* (σσ. 385–391). Institut für Maschinelle Sprachverarbeitung.

Hartmann, R. R., & James, G. (1998). *Dictionary of Lexicography*. New York: Routledge.

Ανακτήθηκε στις 4 Φεβρουαρίου 2020 από <https://www.taylorfrancis.com/books/e/9780203017685>

- Heward, W. L. (2009). *Παιδιά με ειδικές ανάγκες: Μία εισαγωγή στην ειδική εκπαίδευση* (Μτφ. Χ. Λυμπεροπούλου, 8' έκδοση). Αθήνα: Τόπος.
- Huang, S., & Eslami, Z. (2013). The Use of Dictionary and Contextual Guessing Strategies for Vocabulary Learning by Advanced English-Language Learners. *English Language and Literature Studies*, 3(3), 1-7. <https://doi.org/10.5539/ells.v3n3p1>
- Hulstijn, J. H., Hollander, M., & Greidanus, T. (1996). Incidental Vocabulary Learning by Advanced Foreign Language Students: The Influence of Marginal Glosses, Dictionary Use, and Reoccurrence of Unknown Words. *The Modern Language Journal*, 80(3), 327–339. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.1996.tb01614.x>
- IDA Board of Directors (2002). *Definition of Dyslexia*. International Dyslexia Association. Ανακτήθηκε στις 5 Μαρτίου 2020 από <https://dyslexiaida.org/definition-of-dyslexia/>
- Individuals with Disabilities Education Act, Pub. L. No. 101–476 (1990). <https://sites.ed.gov/idea/regsb/a/300.8/c/10>
- Καψάλης, Γ. Δ., Πασχάλης, Α., Τσιάλος, Σ., & Γουλής, Δ. (2007). *Ορθογραφικό-Ερμηνευτικό λεξικό Δ', Ε', Στ' Δημοτικού. Το λεξικό μας*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- Knight, S. (1994). Dictionary Use While Reading: The Effects On Comprehension and Vocabulary Acquisition For Students Of Different Verbal Abilities. *The Modern Language Journal*, 78(3), 285–299. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.1994.tb02043.x>
- Lew, R. (2013). *From paper to electronic dictionaries: Evolving dictionary skills* (σσ. 79–84).

- Lew, R. (2011). Studies in Dictionary Use: Recent Developments. *International Journal of Lexicography*, 24(1), 1–4. <https://doi.org/10.1093/ijl/ecq044>
- Lew, R., & de Schryver, G.-M. (2014). Dictionary Users in the Digital Revolution. *International Journal of Lexicography*, 27(4), 341–359. <https://doi.org/10.1093/ijl/ecu011>
- Lew, Robert, & Galas, K. (2008). Can dictionary skills be taught? The effectiveness of lexicographic training for primary-school-level Polish learners of English.
- Luppescu, S., & Day, R. R. (1993). Reading, Dictionaries, and Vocabulary Learning. *Language Learning*, 43(2), 263–279. <https://doi.org/10.1111/j.1467-1770.1992.tb00717.x>
- Μάντζαρη, Ε. (2011). *Μονόγλωσσα ελληνικά παιδαγωγικά λεξικά: Ζητήματα σχεδιασμού και διδακτικής αξιοποίησης*. Διδακτορική διατριβή. Πανεπιστήμιο Πατρών. Πάτρα, Ελλάδα.
- Μάρκου, Ν. (2017). *Στρατηγικές εκμάθησης και διδασκαλία του λεξιλογίου μιας δεύτερης/ξένης γλώσσας από μαθητές με δυσλεξία*. Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Φλώρινα, Ελλάδα.
- Μαυρομματίδου, Σ. (2018). *Κατασκευή και έλεγχος της εγκυρότητας και αξιοπιστίας ενός εργαλείου για την αξιολόγηση των δεξιοτήτων και στρατηγικών χρήσης των ηλεκτρονικών λεξικών: To Strategy Inventory for Electronic Dictionary Use (S.I.E.D.U.)*. Διδακτορική διατριβή, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Κομοτηνή, Ελλάδα.

- McCreary, D. R., & Amacker, E. (2006). *Experimental Research on College Students' Usage of Two Dictionaries: A Comparison of the Merriam-Webster Collegiate Dictionary and the Macmillan English Dictionary for Advanced Learners*.
- Miles, T.R. (2006). *Fifty years in dyslexia research*. Chichester · New York · Weinheim · Brisbane · Toronto · Singapore: Wiley.
- Montgomery, D. (2017). *Dyslexia-friendly strategies for reading, spelling and handwriting: A toolkit for teachers*. Routledge.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2004). *Λεξικό για το σχολείο και το γραφείο. 1^η έκδοση*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας
- Nation, I. S. P. (2001). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge University Press.
- National Joint Committee on Learning Disabilities. (2016). *Definition of Learning Disabilities*. Ανακτήθηκε 5 Μαρίου από http://www.ldonline.org/pdfs/njclld/NJCLDDefinitionofLD_2016.pdf
- Nesi, H. (1999). The Specification of Dictionary Reference Skills in Higher Education in Hartmann, R.R.K. (ed.), *Dictionaries in language learning. Recommendations, national reports and thematic reports and Thematic Reports from the TNP SubProject 9: Dictionaries*. Freie Universität Berlin 53-67.
- Nicolson, R. I., & Fawcett, A. J. (2011). Dyslexia, dysgraphia, procedural learning and the cerebellum. *Cortex*, 47(1), 117–127. <https://doi.org/10.1016/j.cortex.2009.08.016>
- Νοβακίδη, Σ.-Ρ. (2016). *Στρατηγικές χρήσης λεξικού φοιτητών τμημάτων ανθρωπιστικών σπουδών*. Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Ρόδος, Ελλάδα.

- Nöthen, M. M., Schulte-Körne, G., Grimm, T., Cichon, S., Vogt, I. R., Müller-Myhsok, B., Propping, P., & Remschmidt, H. (1999). Genetic linkage analysis with dyslexia: Evidence for linkage of spelling disability to chromosome 15. *European Child & Adolescent Psychiatry, 8*(3), S56. <https://doi.org/10.1007/PL00010696>
- Pammer, K. (2014). Brain Mechanisms and Reading Remediation: More Questions Than Answers. *Scientifica, 2014*, 1–9. <https://doi.org/10.1155/2014/802741>
- Paulesu, E., Frith, U., Snowling, M., Gallagher, A., Morton, J., Frackowiak, R. S. J., & Frith, C. D. (1996). Is developmental dyslexia a disconnection syndrome?: Evidence from PET scanning. *Brain, 119*(1), 143–157. <https://doi.org/10.1093/brain/119.1.143>
- Peterson, R. L., & Pennington, B. F. (2012). Developmental dyslexia. *The Lancet, 379*(9830), 1997–2007. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(12\)60198-6](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(12)60198-6)
- Rief, S. F., & Stern, J. M. (2010). *The dyslexia checklist: A practical reference for parents and teachers* (1st ed, 1st ed) [Computer software]. Jossey-Bass.
- Rogers, T. (1991). *Dyslexia: A Survivor's Story*. *Journal of Learning Disabilities, 24*(2).
- Scholfield, P. (1982). Using the English Dictionary for Comprehension. *TESOL Quarterly, 16*(2), 185. <https://doi.org/10.2307/3586791>
- Schryver, G.-M. de, & Prinsloo, D. (2011). Do Dictionaries Define on the Level of Their Target Users? A Case Study for Three Dutch Dictionaries. *International Journal of Lexicography, 24*, 5–28. <https://doi.org/10.1093/ijl/ecq045>
- Siegel, L. S. (2006). Perspectives on dyslexia. *Paediatrics & Child Health, 11*(9), 581–587. <https://doi.org/10.1093/pch/11.9.581>
- Smythe, I. (2010). *Dyslexia in the digital age: Making IT work*. Continuum International Pub. Group.

- Στασινός, Δ. Π. (2013). *Η Ειδική Εκπαίδευση. Για μια συμπεριληπτική ή ολική εκπαίδευση στο νέο- ψηφιακό σχολείο με ψηφιακούς πρωταθλητές*. Αθήνα: ΠΑΠΑΖΗΣΗ.
- The Dyslexia Association. (2020). *What is Dyscalculia?* The Dyslexia Association. <https://www.dyslexia.uk.net/specific-learning-difficulties/dyscalculia/>
- Thornbury, S. (2002). *How to teach vocabulary* (13. impr, 13. impr). Longman: Pearson Education.
- Tono, Y. (2001). *Research on dictionary use in the context of foreign language learning: Focus on reading comprehension*. Tübingen: Niemeyer.
- Townend, J., & Turner, M. (Επιμ.). (2000). *Dyslexia in Practice: A Guide for Teachers*. Springer US. <https://doi.org/10.1007/978-1-4615-4169-1>
- Τζιβινίκου, Σ. (2015). *Μαθησιακές δυσκολίες—Διδακτικές παρεμβάσεις*. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε 4 Μαρτίου 2020 από hdl.handle.net/11419/5332
- Whitaker, H. A. (Επιμ.). (2010). *Concise encyclopedia of brain and language*. Elsevier.
- Wingate, U. (2004). Dictionary use—The need to teach strategies. *The Language Learning Journal*, 29(1), 5–11. <https://doi.org/10.1080/09571730485200031>
- Χατζηδήμου, Κ. Δ. (2007). *Το λεξικό στη διδακτική πράξη και στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό*. Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Ρόδος, Ελλάδα.
- Χατζηπαπά, Ε. Ε. (2017). *Διερεύνηση στρατηγικών χρήσης λεξικού μαθητών δημοτικού και γυμνασίου*. Διδακτορική διατριβή, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Κομοτηνή, Ελλάδα.
- Yanping, D. (2005). A survey of college students' skills and strategies of dictionary use in english learning. *CELEA Journal (Bimonthly)*, 28(4), pp. 73-77.